

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д. ик. н. Виржиния Иванова Желязкова от
ИИИ-БАН и ВУЗФ**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Горан Киприяновски

Тема: „Застраховането и застрахователният пазар в Република Северна Македония и Република България“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 104 от 25.10.2024 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси чл. кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Застраховането и застрахователният пазар в Република Северна Македония и Република България“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Горан Киприяновски – докторант в самостоятелна форма на подготовка към катедра „Финанси и застраховане“.

Предадените от Горан Киприяновски материали включват следните документи: дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ на английски език и автореферат към него на английски и на български език, научни публикации по темата на дисертационния труд и техните резюмета, справка за изпълнение на националните минимални изисквания по Закона за развитието на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане, автобиография, декларация за оригиналност и достоверност на дисертационния труд.

Докторантът е приложил общо три броя научни статии в издания с научно рецензиране.

2. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 194 страници, от които 178 основен текст (включително списъка на използваната литература), останалите – приложения. Трудът е логично структуриран в рамките на увод, информация относно методологическия подход в дисертацията, три глави, заключение и списък с използваната литература.

Трудът е посветен на актуалното състояние, тенденциите и значението на важен за всяка една страна сектор – този на застраховането, като фокусът на изследването е върху реалностите в България и Република Северна Македония. Приветствам докторанта за избора му на тема и възприетия сравнителен подход, осветляващ ситуацията на застрахователния пазар в нашите две съседни държави. Тезата на труда е ясна и предполага търсене на отговор на основния въпрос пред застраховането – да докаже, че именно то представлява най-ефективната форма на защита от финансов риск за отделните физически лица и за бизнеса. Периодът, обхванат от изследването е значим – от 2000 до 2021 година, което позволява очертаване на тенденции и извършване на цялостен анализ на застрахователния пазар в рамките на двете държави.

Възприетата структура на изложението отговаря на целите на труда и се отличава с последователност, отделните глави са равномерно разпределени от гледна точка на ролята, която изпълняват за целите на труда, както и по отношение на техния обем. В първата глава са разгледани някои теоретични положения от областта на застраховането. Втората глава е посветена на застрахователните компании и застрахователните посредници. В рамките на третата глава е представено същинското изследване на докторанта – сравнителен анализ на особеностите и тенденциите на застрахователните пазари в България и в Република Северна Македония за избрания времеви период. В заключението са представени основните изводи от изследването.

Прави много добро впечатление, че докторантът е анализиран значителен брой източници с научна информация – списъкът на използваната литература наброява общо 108 източника на различни езици. Изложението е изпъстрено с подходящи за илюстрация на авторския анализ графични материали, приложенията са също уместно допълващи изложението.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Докторантът е представил самооценка на приносите си в рамките на автореферата на дисертационния си труд. Повечето от тях обаче, по начина, по който са формулирани, не отразяват реално постигнатото в труда, а са безспорни твърдения за същността на застраховането и случващото се на пазара в изследваните страни.

Основният безспорен принос на докторанта, който обосновава дисертабилността на работата му, е от областта на научно-приложните и се състои в цялостното детайлно представяне на ситуацията и тенденциите в застрахователните пазари в България и в Република Северна Македония за период от 21 години. Други приноси отново от приложен характер са очертаването на основните проблеми пред застраховането в двете държави, идентифицирани на основата на анализ на значим обем от данни и информация, и представянето на перспективите пред сектора в конкретиката на особеностите на двата пазара.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените във връзка с процедурата три самостоятелни научни публикации на докторанта са на английски език, едната е реализирана в издание на ВУЗФ, а другите две – в списание от Република Северна Македония. Те са достатъчни за изпълнение на националните минимални изисквания за присъждането на ОНС „доктор“. Публикациите са по тематиката на дисертационния труд и представят част от постигнатите от докторанта резултати в хода на работата му, подпомагайки популяризирането на труда му в научното пространство.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Докторантът изпълнява минималните национални изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане за присъждане на ОНС „доктор“ по 3.8 Икономика, видно от трите му научни публикации във връзка с труда му.

7. Автореферат

Авторефератът е като цяло добре съставен и коректно отразява в сбит вид съдържанието на дисертационния труд.

8. Критични забележки и препоръки

Въпреки силните си страни, трудът подлежи на подобрения, тук отбелязвам някои от по-съществените:

- Формулировката на тезата има нужда да се изглади. Въпреки че тя е ясно зададена, вероятно при превода на английски език се е получил не най-добре звучащият изказ;
- Двете хипотези и предложената съпътстваща хипотеза биха могли да отпаднат или пък да се помисли как да се преформулират изцяло, тъй като в сегашния си вид нямат звучене на хипотези и не допринасят за осветляване на целта на изследването. Тя е достатъчно ясна от тезата;
- Частта за методологията да се съкрати и да се интегрира в увода;
- Да отпаднат някои подробни описателни текстове за същността на застраховането, ясно е, че с това се цели постигане на яснота относно обекта на изследването, но елиминирането им би направило звученето на труда по-фокусирано и подходящо на научно изследване;
- Текстът на дисертационния труд и на автореферата има нужда да преминат още една езикова редакция на английските им версии;
- Самооценката на научните и научно-приложни приноси, представена в автореферата, да се модифицира, така че да съответства по-точно на постигнатото в рамките на труда. Част от представените приноси имат разказвателен характер на констатации, които са общоизвестни отдавна, а в труда е направено много повече.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от разгледаните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Горан Киприяновски в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

18.11.2024 г.

Рецензент: .....

Проф. д. ик. н. Виржиния Желязкова